

Sandvika, 28.01.04

Utdannings- og forskningsdepartementet
Pb.8119 Dep
0032 Oslo

UFD		
29 JAN. 2004		
Saksnr.	Dok.nr.	Arkivkode
200307611	Dok 46	UH 50

Høringsuttalelse fra Handelshøyskolen BI om utkast til Ny felles lov om universiteter og høyskoler (NOU 2003:25- Ryssdalutvalget)

Generell kommentar

Handelshøyskolen BI (BI) vil innledningsvis få understreke betydningen av at det etableres en felles lov for private og statlige høyskoler og universiteter. Med den gjeldende lovgivning er de private høyere utdanningsinstitusjoner forstått som "et supplement" til det offentlige utdanningstilbudet. Med en felles lov understrekes det etter vårt syn at det skal være full likeverdighet mellom utdanningsinstitusjonene uavhengig av eierskap. Denne likeverdigheten er, slik vi ser det, en videreføring og konsekvens av de reformer som har skjedd innen sektoren, med opprettelsen av NOKUT og innføringen av en ny finansieringsmodell for høyere utdanningsinstitusjoner.

BI mener måten utvalget har delt loven i en del med fellesbestemmelser, og en del som omhandler statlige høyere utdanningsinstitusjoner, er et godt grep for å ivareta at institusjonene har ulikt eierskap. Totalt sett er det vårt syn at forslaget ivaretar både de private og de statlige utdanningsinstitusjonenes interesser på en meget god måte. Siden BI ikke vil omfattes av lovforslagets del II, har vi primært valgt å uttale oss om del I (fellesbestemmelser) som også vil gjelde for vår institusjon. Samtidig vil vi få gi uttrykk for at vi på alle vesentlige punkt støtter flertallets lovforslag.

Likeverdigheten som kommer til uttrykk ved at lovgivningen for den høyere utdanningssektoren samles i en lov, synliggjør etter vår forståelse at man ser helhetlig på hele den nasjonale høyere utdanningssektoren, og at de ulike utdanningsinstitusjoners eierskap ikke er avgjørende for hvilken rolle de skal/kan spille innenfor denne sektoren. Etter vårt syn bør derfor likeverdigheten som nå kommer til uttrykk juridisk (gjennom lovverket) og faglig (gjennom NOKUT) følges opp ved at finansieringen også blir likeverdig, ikke bare gjennom felles finansieringsmodell men også gjennom felles tilskuddsnivå. Dette gjelder særlig for forskningsvirksomheten ved institusjonen.

Det er vårt syn at myndighetene – gjennom Stortingets bevilgningsmyndighet og fastsettelse av rammebetingelser – har alle muligheter til å føre en overordnet nasjonal politikk for norsk høyere utdanning og forskning med det forslag til lov som utvalgets flertall går inn for. Samtidig mener vi utvalgets flertallsinnstilling begrenser myndighetenes mulighet til å gripe inn i utdanningsinstitusjonenes utøvelse av faglig og samfunnskritisk frihet, noe vi støtter.

Tilknytningsform

BI har naturligvis registrert den betydelige debatt som utredningens flertallsforslag om ny tilknytningsform for de offentlige institusjoner har skapt. Som nevnt over velger vi ikke å gå inn i drøftelse av forhold i lovutkastets del II, men vil kort få uttrykke at BI støtter flertallets forslag om tilknytningsform (jfr. lovforslagets §8) samt utvalgets forslag til institusjonell ledelse (lovforslagets § 11), og viser til utredningens argumentasjon for denne. Etter vårt skjønn blir mindretallets forslag om å organisere statlige institusjoner som "uavhengige forvaltningsorganer" en selvmotsigelse. Etter vårt skjønn er statlige forvaltningsorganer enten underlagt forvaltning, eller organisert som selvstendige rettssubjekter (i form av statlige foretak eller som selveiende stiftelse).

Som privat institusjon organisert som selveiende stiftelse er vi tilfreds med at lovforslaget ikke rører ved hvordan de private institusjoner er organisert og styrt. Vi vil understreke betydningen av at de private institusjonene fortsatt kan få organisere sin virksomhet internt slik de ønsker.

Finansiering av høyere utdanning

Som nevnt innledningsvis mener BI at en konsekvens av de endringer som har skjedd innenfor sektoren den senere tid er større finansiell likeverdighet. En likeverdig finansieringsmodell mellom private og offentlige institusjoner har bare svært begrenset betydning for de private institusjonene så lenge selve tilskuddsnivået er så forskjellig som det er pr i dag.

Ryssdaluutvalget mener myndighetene kan bruke sin bevilgningskompetanse på en fleksibel måte til å gi støtte til de institusjonene som oppfyller de sektorpolitiske mål staten har. BI deler dette syn. Men når utvalget foreslår at det lovfestes begrensninger i høyere utdanningsinstitusjoners adgang til å kreve egenbetaling fra studenter (jfr. § 7-1), blir det vesentlig at det tydeliggjøres hvilke begrensninger dette er og for hvem det gjelder.

For en del av de private utdanningsinstitusjonene som får til dels svært begrenset statlig tilskudd, er egenbetaling fra studentene avgjørende for at institusjonen overhodet kan drive sin virksomhet. BI er en slik institusjon. BI er følgelig opptatt av forståelsen av begrensningen til å kreve egenbetaling fra studenter ikke rammer disse institusjonene. I loven er dette forsøkt ivaretatt ved at lovteksten gir rett til å kreve egenbetaling kun i den utstrekning et utdanningstilbud ikke er fullfinansiert av staten. Begrepet "fullfinansiert" kan gi grunnlag for ulike tolkninger, noe som kan skape uklarhet som kan være uheldig. I samfunnsdebatten etter fremleggelsen av lovforslaget ble da også paragrafen tolket som en åpning for at statlige institusjoner kan kreve egenbetaling. Vi vil derfor be departementet tydeliggjøre dette i det videre arbeidet med utarbeidelsen av et lovforslag til Stortinget. En mulighet for å avgrense seg fra denne problematikken kan være å dele § 7-1 i to paragrafer, med ulike bestemmelser for statlige og private institusjoner

Lovforslagets avsnitt om at departementet i forskrift kan fastsette nærmere regler om institusjonens rett til å kreve egenbetaling (§7-1), gir etter vårt skjønn ikke tilstrekkelig sikring for muligheten til å kreve egenbetaling. Forskrifter gir mindre beskyttelse enn en lov, og kan gjøre de private institusjonene som er avhengig av skolepenger for å drive sin virksomhet mer sårbare overfor endringer i departementets politiske ledelse.

I denne sammenheng vil vi få peke på at også mindretallets forslag om rett til å kreve skolepenger er utilstrekkelig. I dette forslaget er det departementet som eventuelt skal fastsette hvorvidt en privat institusjon kan kreve egenbetaling. Dette er ikke en tilstrekkelig sikring av private institusjoners rett til å drive.

Avslutningsvis vil vi få peke på at den forskjell det må være mellom private og statlige institusjoner på dette punktet skyldes forskjellen i tilskuddsnivå. Dersom private institusjoner oppnår samme nivå på finansieringen, bør det naturligvis være samme regler for private og statlige institusjoner.

BI slutter seg til siste avsnitt i §7-1 om at oppdragsgiver skal dekke alle direkte og indirekte kostnader ved omsetning av forsknings- eller undervisningstjenester mot vederlag. Etter vårt skjønn burde forbud mot institusjonell krysssubsidiering komme enda tydeligere til uttrykk. Dette gjelder ikke minst ved de statlige institusjoner.

Kommentarer til de enkelte lovbestemmelser

BI har følgende kommentarer til de enkelte lovbestemmelsene:

Kapittel 1

§1-4 Virkemidler

BI støtter utvalgets forslag til virkemidler for å fremme lovens formål. Ikke minst finner vi det positivt at internasjonalisering (pkt 7) trekkes inn som eget virkemiddel. Men vi finner samtidig grunn til å peke på at når de privatfinansierte institusjonene skal arbeide med de samme ambisiøse virkemidlene som de fullfinansierte offentlige institusjonene, skaper dette en betydelig utfordring. Etter vårt skjønn må denne løses ved at staten tar et større økonomisk ansvar for de private institusjonene.

§1-5 Særlig ansvar for enkelte institusjoner

BI støtter at departementet skal kunne gi enkelte institusjoner et særskilt nasjonalt ansvar for forskning og/eller utdanning på bestemte fagområder, men vil understreke at dette ansvaret like gjerne kan tildeles private institusjoner som offentlige.

Kapittel 2

§2-1 Organ for akkreditering og evaluering – NOKUT.

BI støtter at et medlem og et varamedlem til NOKUTs styre skal være student. Etter vårt syn bør det også lovfestes at et medlem og et varamedlem skal representere private utdanningsinstitusjoner.

§2-3 Faglige fullmakter

Det forutsettes at det er institusjonens styre som i forskrift fastsetter en studieplan for det faglige innhold i studiene, herunder bestemmelser om obligatoriske kurs, praksis og lignende og om vurderingsformer. Etter vårt syn kan det være andre organer ved en utdanningsinstitusjon som kan ha slik myndighet, for eksempel et faglig kollegium. Loven bør åpne for dette ved at styret kan delegerer slik myndighet.

§2-8 Eksamen

Bruken av begrepene "vurdering" og "evaluering" synes forvirrende, jfr også §§2-9 og 2-10.

§7-1 Egenbetaling

Paragrafens formulering gir tolkningsrom som kan være problematisk, jfr. kommentar ovenfor.

Avsluttende kommentar

Et lovverk som sidestiller private og statlige utdanningsinstitusjoner er et gjennombrudd for likeverdig behandling av private utdanningsinstitusjoner. At man ser helhetlig på utdanningssektoren uavhengig av eierskap til de enkelte institusjoner er svært gledelig. Vi forutsetter at dette helhetlige synet også får økonomiske konsekvenser.

Med vennlig hilsen for
Handelshøyskolen BI

Torger Reve
rektor